

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE**

**ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
INSTITUTE OF AGROECOLOGY AND ENVIRONMENTAL
MANAGEMENT**

**УНІВЕРСИТЕТ КОБЕ ГАКУЇН
KOBE GAKUIN UNIVERSITY**

**ЖЕШУВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
UNIVERSITY OF RZESZÓW**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«АСОЦІАЦІЯ АГРОЕКОЛОГІВ УКРАЇНИ»
ALL-UKRAINIAN NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATION
"ASSOCIATION OF AGROECOLOGISTS OF UKRAINE"**

**Міжнародна науково-практична конференція
The International Research-to-Practice Conference**

***ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА ЗБАЛАНСОВАНЕ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В
АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ
ENVIRONMENTAL SAFETY AND BALANCED
NATURE-USE IN AGROINDUSTRIAL
PRODUCTION***

**Київ, Україна, 7-8 липня 2022 р.
Kyiv, Ukraine, July 7-8, 2022**

Міжнародна науково-практична конференція
***ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА ЗБАЛАНСОВАНЕ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ***

УДК 63.002.2:504

Екологічна безпека та збалансоване природокористування в агропромисловому виробництві. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Частина 1. (Україна, Київ, 7–8 липня 2022 р.). Київ. 2022. 414 с.

У збірнику представлено матеріали конференції «Екологічна безпека та збалансоване природокористування в агропромисловому виробництві», в яких висвітлено результати досліджень з проблем екологічної безпеки аграрного виробництва у сучасних умовах, збалансованого природокористування, управління агроландшафтами та охорони навколишнього природного середовища тощо.

Матеріали подаються в авторській редакції

Міжнародна науково-практична конференція
**ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА ЗБАЛАНСОВАНЕ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ**

Городиська І.М., Хітренко Т. РОЗВИТОК ОРГАНІЧНОГО СЕКТОРУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЗА УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	75-78
Грицак Л.Р., Дробик Н.М. ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ БІОТЕХНОЛОГІЇ « <i>IN VITRO</i> – <i>EX VITRO</i> – <i>IN SITU</i> » ДЛЯ РЕПАТРІАЦІЇ ВИДУ <i>GENTIANA LUTEA</i> L. У ВИСОКОГІР'Я УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	79-83
Грушківський Є.В., Лобова О.В., Іванніков Р.В. КУЛЬТИВУВАННЯ <i>ORTHOSIPHON STAMINEUS</i> В УМОВАХ <i>IN VITRO</i>	83-86
Гуменюк Г.Б., Мацюк О.Б., Хоменчук В.О., Яворівський Р.Л., Дробик Н.М. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОРФОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ГІБРИДІВ РІПАКУ ОЗИМОГО (<i>BRASSICA RAPUS</i> L.) В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ	87-90
Давидюк Г.В., Шкарівська Л.І., Клименко І.І., Довбаш Н.І. МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИРОДНИХ ВОД У МЕЖАХ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	90-94
Дворецька О.М., Дворецький В.В., Бунас А.А., Ткач Є.Д. ЕФЕКТИВНІТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПРЕПАРАТУ БІОСІСТЕМ™ POWER, КС В АГРОЦЕНОЗАХ	94-97
Дем'янюк О.С., Глущенко Л.А., Симочко Л.Ю. РОЗВИТОК ГАЛУЗІ ОВОЧІВНИЦТВА В УМОВАХ ЗАКАРПАТТЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ	98-101
Дзендзель А.Ю., Пида С.В. ВПЛИВ РЕКУЛЬТИВАНТУ КОМПОЗИЦІЙНОГО TREVITAN™ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ НАСІННЯ ТА РОСТОВІ ПРОЦЕСИ ПРОРОСТКІВ ПОМІДОРА ЇСТИВНОГО	102-106
Діденко В.І., Сенчило О.О., Костіков І.Ю. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВИДІВ РОДУ <i>IRIS</i> L. ФЛОРИ УКРАЇНИ ЯК ПОТЕНЦІЙНИХ МЕДОНОСІВ	106-110

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОРФОЛОГІЧНИХ
ПОКАЗНИКІВ ГІБРИДІВ РІПАКУ ОЗИМОГО
(BRASSICA NAPUS L.) В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ**

Гуменюк Г.Б., к.б.н. доц.

Мацюк О.Б., к.б.н.

Хоменчук В.О., к.б.н., доц.

Яворівський Р.Л.

Дробик Н.М., д.б.н., проф.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, УКРАЇНА*

Ріпак є досить цінною агроекологічною культурою, що має важливе значення, як для відновлення біоценозів, так і для аграрних господарств. Склад ріпаку визначає його основні види використання. Насіння містить приблизно 38-50% олії, 6-7% клітковини, 16-29% – білка, 24-26% – безазотистих екстрактивних речовин [1]. Привабливість цієї культури полягає у здатності позитивно впливати на ґрунт, покращуючи його будову, знижує кількість бур'янів, зменшує кількість уражень різними хворобами коренів зернових, що є зазвичай наступниками у сівозміні. Для сільського господарства, ця культура, цікава не тільки здатністю відновлювати родючість ґрунту. Для України виробництво ріпаку, на сьогодні, є важливим напрямком для розвитку сільського господарства. Багато аграрних підприємств відкрили для себе цю культуру і впроваджують її для вирощування на своїх землях. Однією із стратегій розвитку галузі ріпаківництва є створення регіональних осередків з найбільшою концентрацією виробництва ріпаку. Це дозволить забезпечити весь технологічний процес обробітку ріпаку, від вирощування до переробки. Якщо підійти до вирощування ріпаку з обґрунтованої наукової точки зору, тобто врахувавши всі чинники, що забезпечать найвищу урожайність використовуючи інноваційні технології, можна отримати гарний прибуток. У нашій країні більшість посівів ріпаку розміщені у слабо зволжених місцях з низькою кількістю опадів, що негативно впливає на урожайність даної культури [1].

Польові дослідження за темою дослідження виконували впродовж весни, літа та осені 2020 року на дослідницьких полях, що знаходяться у користуванні компанії «Контінентал Фармерз Груп» (с. Колодіївка Підволочиського району Тернопільської області). Для вивчення морфологічних показників на врожайність ріпаку озимого 3 ділянки з гібридами ріпаку озимого Смарагд, ПТ 264 та Абакус площею 4 м² накривали агроволокном у період запилення. Контрольна ділянка гібридів Смарагд, ПТ 264 та Абакус була не накрита агроволокном.

Ріпак має унікальну властивість швидкого відновлення весняної вегетації, завдяки запасам кореневої системи. Проростати починає за досить низьких температур повітря і ґрунту (+5+6°C). Кожна наступна фаза розвитку характеризується якісними і кількісними змінами в морфологічного характеру [2].

Утворення генеративних органів у рослин відбувається у II періоді (від 20 до 30 днів) росту і розвитку. Стеблуння і бутонізація є характерною для цього періоду [4].

Вологість має великий вплив на розвиток рослини, чим більша вологість тим вищою є рослина, а у це в свою чергу впливає на урожайність даної культури та показує біологічну закономірність пов'язану з тривалістю вегетативного періоду. Висота гібридів ріпаку озимого може слугувати побічним показником урожайності загальної біомаси рослин та фотосинтетичного потенціалу. Проте є гібриди, які виявляють слабку мінливість висоти у періоди посушливості, що виявляє їх стійкість до цього несприятливого фактору [4].

Доведено, що висота рослин ріпаку озимого також залежить від строків сівби, норми висіву та густоти рослин. Кінцева висота ріпаку озимого визначається в період повного дозрівання. Для якісної оцінки будь якого елемента технології вирощування, потрібно мати показники, в динаміці, протягом усіх ростових процесів, що відбуваються у досліджуваних гібридів [2]. Найперше на будь які зміни у розвитку реагує листок, його поверхня має мати оптимальну площу, відхилення від установлених показників сигналізує про проблеми розвитку рослини. Враховуючи фотосинтезуючу продуктивність поверхні листка можна визначити

дисбаланс між вегетативною масою рослини і генеративними органами.

Головною функцією листового апарату є створення органічної речовини, яка і є метою всієї технології вирощування культури. Як і листова поверхня, надземна біомаса має неоднорідний темп наростання, і він чітко корелює з розміром листової поверхні рослин [3]. Серед багатьох факторів, які впливають на розвиток озимого ріпаку є його зимостійкість та морфологічні особливості, які визначають віковий етап рослин та їх продуктивність [1]. З метою вивчення морфологічних параметрів досліджуваних гібридів у фазі досягання визначали висоту рослин, площу листової пластинки, кількість пагонів у особин з 1 м² (табл. 1).

Таблиця 1.

Морфологічні характеристики досліджуваних гібридів

Гібрид	Кількість продуктивних пагонів, шт. n=50			Висота стебла, см n=50			Довжина листка, см n=50			Площа листової пластинки, см ² n=50		
	М	σ	Cv, %	М	σ	Cv, %	М	σ	Cv, %	М	σ	Cv, %
Абакус	11,0	5,94	52,0	75,2	13,4	16,6	10,7	2,3	21,3	36,8	15,4	43,0
Смарагд	12,0	6,5	54,0	67,2	14,5	22,0	10,3	1,9	19,0	31,8	5,0	42,0
ПТ 264	11,0	5,2	43,0	70,7	15,5	21,7	22,4	2,6	22,0	39,1	21,0	54,0

Порівнюючи морфологічні ознаки гібриду Смарагд, ПТ 264 і Абакус слід відмітити, що кількість продуктивних пагонів, як здатність рослин до галушення на рослинах практично однакова в усіх трьох гібридах (Смарагд – 12 см, ПТ 264 – 11 см, Абакус – 12 см), висота стебла найвища у гібриду Абакус, площа листової пластинки більша у гібриду ПТ 264, що збільшує фотосинтезуючу площу рослин, отож ці два гібриди мають високі морфологічні показники.

Отже, морфологічні показники гібриду ПТ 264 і Абакус можуть у майбутньому забезпечити його високий потенціал врожайності в умовах Західного Лісостепу.

Список використаних джерел

1. Волощук О.П., Волощук І.С., Косовська Р.Ю. Продуктивність сортів та гібридів ріпаку озимого вітчизняної й зарубіжної селекції при вирощуванні в умовах західної частини Лісостепу. Посібник українського хлібороба : наук.-практ. щорічник. Київ, 2012. Т. 2. С. 283–284.
2. Насінництво і насіннезнавство олійних культур / М.М. Гаврилюк, В.М. Соколов, О.М. Рябота [та ін.]. За ред. М.М. Гаврилюка. К.: Аграрна наука, 2002. 220 с.
3. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: К.: КНЕУ, 2004. 495 с.
4. Рудик О.В., Переходько Н.І., Петрук М.П. Інтенсивна технологія вирощування озимого ріпаку : метод. рек. Рівне : РДСГДС, 2006. 12 с.

**МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИРОДНИХ ВОД
У МЕЖАХ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

*Давидюк Г.В., к.с.-г.н., с.н.с.
Шкарівська Л.І., к.с.-г.н., с.н.с.
Клименко І.І., к.с.-г.н.
Довбаш Н.І., к.с.-г.н.
ННЦ «Інститут землеробства НААН»
смт. Чабани, Україна*

Закарпатська область – найбільш забезпечений водними ресурсами регіон України. За питомою забезпеченістю місцевим річковим стоком (6,29 тис. м³/рік на одну особу) Закарпаття перевищує середній показник по Україні майже в 6 разів. Водні ресурси області формуються за рахунок поверхневого стоку річок басейну ріки Тиса: місцевого річкового стоку, що утворюється в межах області, транзитного річкового стоку, а також експлуатаційних запасів підземних вод. Територія області вкрита густою мережею рік. Середня густина річкової сітки – 1,7 км/км². Усього в області протікає 9 426 річок сумарною довжиною 19 723 км [1].

В Україні вода, яку споживає населення, що проживає на сільських територіях, у багатьох випадках, за своєю якістю не